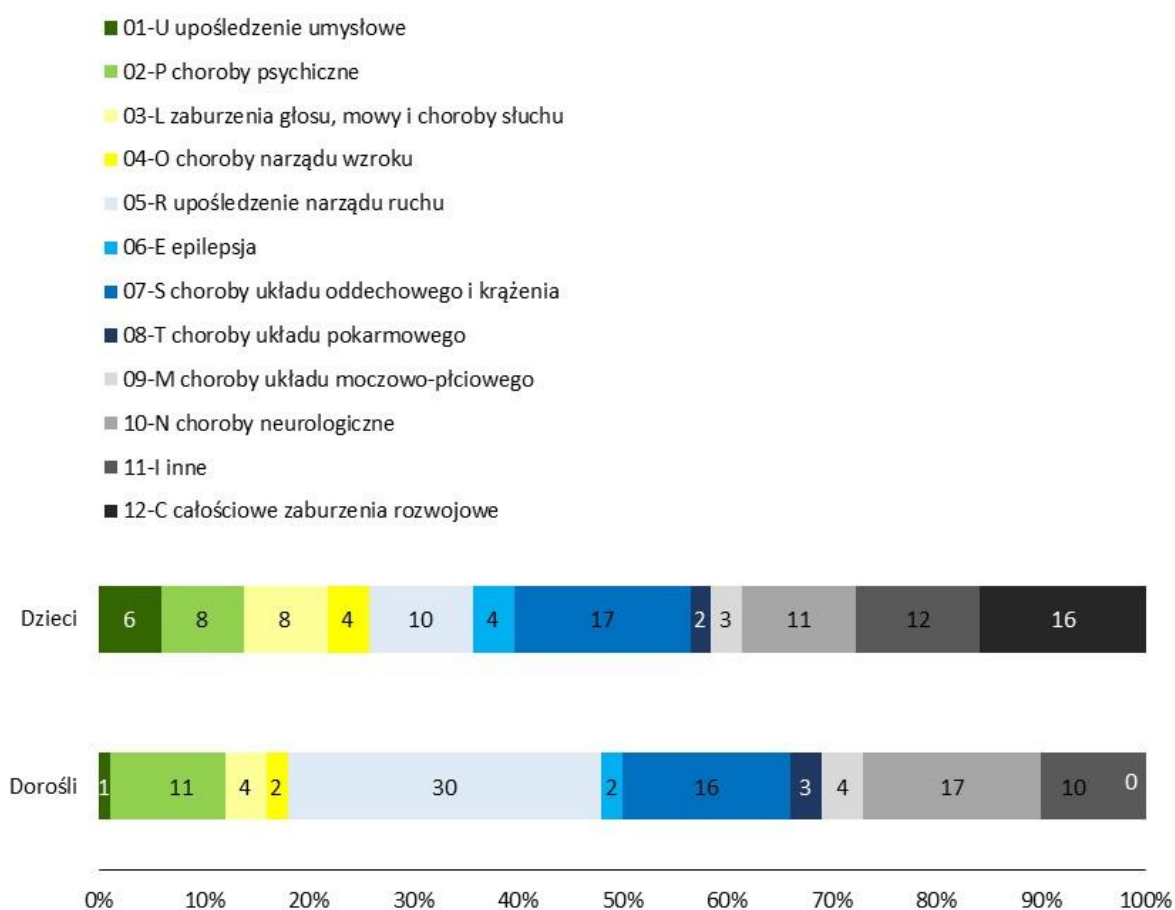

należą trudności w komunikacji i kontaktach społecznych, nietypowe zachowania i słabość fizyczna. Wzrost liczby orzeczeń może wynikać m.in. z poprawy pod względem diagnostyki. Ponieważ całościowe zaburzenia rozwojowe rozpoczynają się w dzieciństwie, istotne jest uwzględnienie w Programie wczesnej diagnozy oraz wczesnej interwencji terapeutycznej – kompleksowej terapii psychologiczno-pedagogicznej (w tym terapii behawioralnej), a także psychoedukacji dla rodziców.

W przypadku dorosłych mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego najczęściej orzekaną przyczyną niepełnosprawności było w 2019 roku upośledzenie narządu ruchu, natomiast wśród dzieci – choroby układu oddechowego i krążenia oraz całościowe zaburzenia rozwojowe (odpowiednio: 17% i 16% orzeczeń).

Wykres 3: Powody niepełnosprawności według orzeczeń wydanych mieszkańcom województwa kujawsko-pomorskiego (dzieciom oraz dorosłym) w 2019 roku

Źródło: Dane Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy

W województwie kujawsko-pomorskim, podobnie jak w całej Polsce, w 2011 roku udział kobiet wśród ogółu osób z niepełnosprawnościami (53% w regionie i 54% w kraju) był zbliżony do udziału kobiet wśród ogółu mieszkańców (52% zarówno w regionie, jak i w kraju). Kobiety